

# Obsah

|                |    |
|----------------|----|
| Předmluva..... | 9  |
| Úvod .....     | 11 |

## Kapitoly o otaznících ve forenzní psychologii

|                                                      |    |
|------------------------------------------------------|----|
| 1. Kam se ubírá forenzní psychologie? .....          | 15 |
| 2. Možnosti a limity (forenzní) psychologie.....     | 23 |
| 3. Fascinace zlem.....                               | 29 |
| 4. Existuje kód zla? .....                           | 37 |
| 5. O profilování aneb Jak rozmluvit místo činu ..... | 47 |

## Kapitoly z kriminální psychologie

|                                                                    |     |
|--------------------------------------------------------------------|-----|
| 6. Od rozeného zločince k psychopatii a dále .....                 | 57  |
| Od teorie degenerace k psychopatii .....                           | 59  |
| Kontroverze kolem pojmu psychopatie .....                          | 60  |
| 7. Nemocný, nebo zlý aneb „Mad or bad“?.....                       | 67  |
| 8. Osamělí vlci, individuální aktéři masových vražd.....           | 77  |
| Mýtus o psychickém onemocnění jako příčině extrémního násilí ..... | 78  |
| Mýtus o impulzivnosti a spontánním rázu masakrů .....              | 79  |
| Mýtus o pachatelích jako obětech mobbingu .....                    | 81  |
| Masové vraždy v psychologických výzkumech .....                    | 83  |
| 9. Sňatkoví podvodníci a romantické podvody on-line.....           | 91  |
| Hochštapleři a sňatkoví podvodníci v akci .....                    | 91  |
| Psychologické pasti .....                                          | 95  |
| Romantické podvody prostřednictvím internetu .....                 | 96  |
| Oběti romantických podvodů .....                                   | 98  |
| 10. Kverulanti a perzistentní stěžovatelé.....                     | 101 |
| Kverulantství z pohledu práva .....                                | 102 |
| Typologie kverulantů .....                                         | 103 |
| Perzistentní stěžovatelé z pohledu psychologie.....                | 105 |
| Nebezpečnost kverulantů .....                                      | 110 |

|                                                                     |            |
|---------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>11. Ohrožovatelé na pracovišti aneb Workplace violence .....</b> | <b>115</b> |
| Agresivní projevy na pracovišti .....                               | 116        |
| Jak reagovat na agresivní chování? .....                            | 118        |
| Jak se vyznat v agresorech? .....                                   | 120        |
| <b>12. Matky, které ubližují vlastním dětem .....</b>               | <b>125</b> |
| Stručný teoretický exkurz.....                                      | 126        |
| „Nemateřské“ matky .....                                            | 128        |
| Dilemata včasné prevence .....                                      | 130        |

## **Kapitoly z forenzní psychologie pro advokáty**

|                                                                             |            |
|-----------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>13. Kognitivní chyby a omyly při vysvětlování lidského chování .....</b> | <b>137</b> |
| Základní atribuční chyba .....                                              | 138        |
| Pociťovaná věrohodnost (emotional truth bias) .....                         | 142        |
| Předpojatost dotazovatele .....                                             | 145        |
| Chyba retrospektivního úsudku .....                                         | 147        |
| <b>14. Psychologický rozhovor s klientem v advokátní praxi .....</b>        | <b>151</b> |
| Emocionální odpor klienta .....                                             | 152        |
| První kontakt s klientem.....                                               | 154        |
| Techniky vedení rozhovoru .....                                             | 155        |
| Perspektiva protistrany.....                                                | 158        |
| Motivační interview (k podpoře rozhodování).....                            | 158        |
| Klient se slabými stránkami.....                                            | 160        |
| Informovaný klient .....                                                    | 161        |
| Klient se „silnou osobností“ .....                                          | 162        |
| Traumatizovaný klient .....                                                 | 162        |
| Obtížný (chronický) klient .....                                            | 164        |
| <b>15. Doznání .....</b>                                                    | <b>167</b> |
| Dogmatický a pragmatický úhel pohledu.....                                  | 167        |
| Prožívání viny .....                                                        | 168        |
| Sebereflexe aneb Náhled na sebe sama.....                                   | 170        |
| Důvody a pohnutky k doznání .....                                           | 173        |
| <b>16. Falešná doznání .....</b>                                            | <b>177</b> |
| Okolnosti vedoucí k falešným doznáním.....                                  | 178        |
| Osobnostní rizikové faktory.....                                            | 179        |
| Situační faktory .....                                                      | 180        |
| Odhalování falešných doznání .....                                          | 183        |

|                                                                                                                |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>17. Limity posuzování osobnosti pro právně relevantní účely .....</b>                                       | <b>187</b> |
| Znalec psycholog není detektiv.....                                                                            | 188        |
| Osobnost není důkaz činu .....                                                                                 | 189        |
| Skryté stránky osobnosti .....                                                                                 | 192        |
| <b>18. Věrohodnost aneb Komu lze věřit .....</b>                                                               | <b>197</b> |
| Úskalí obecné věrohodnosti.....                                                                                | 197        |
| Úskalí specifické věrohodnosti.....                                                                            | 201        |
| Psychologická kvalita věrohodné výpovědi .....                                                                 | 206        |
| <b>19. Falešné vzpomínky.....</b>                                                                              | <b>211</b> |
| Pseudovzpomínky pod drobnohledem.....                                                                          | 212        |
| Pseudovzpomínky v psychologických laboratořích .....                                                           | 215        |
| Pseudovzpomínky z pohledu právní praxe.....                                                                    | 217        |
| Pseudovzpomínky a sexuální zneužívání .....                                                                    | 219        |
| Atraktivita traumatu .....                                                                                     | 221        |
| Lze pseudovzpomínky rozpoznat? .....                                                                           | 223        |
| <b>20. Znevěrohodnění oběti.....</b>                                                                           | <b>227</b> |
| Čím více traumatizovaná, tím méně věrohodná? .....                                                             | 227        |
| K čemu vede znevěrohodnění oběti .....                                                                         | 231        |
| Jak minimalizovat znevěrohodnění oběti .....                                                                   | 233        |
| <b>21. Domácí násilí, rodičovství a opatrovnické řízení.....</b>                                               | <b>237</b> |
| Domácí násilí a rozvody .....                                                                                  | 237        |
| Mýty a fakta v opatrovnickém řízení.....                                                                       | 239        |
| Specifika týrání aneb Egosyntonní agrese.....                                                                  | 241        |
| Děti potřebují oba rodiče, ale za každou cenu? .....                                                           | 242        |
| <b>22. Když se zneužívá sexuální zneužívání.....</b>                                                           | <b>247</b> |
| Historický exkurz k případu Marie Antoinetty .....                                                             | 247        |
| Psychické potíže oznamovatelky jako výchozí bod podezření<br>na sexuální zneužívání .....                      | 250        |
| Hraniční porucha jako zdroj nepravdivých obvinění<br>ze sexuálního zneužívání .....                            | 252        |
| Podezření na sexuální zneužívání na pozadí partnerských<br>a rozvodových konfliktů .....                       | 255        |
| Existují vodítka pro orientační vyhodnocení nepodložených<br>obvinění ze sexuálního zneužívání v rodině? ..... | 256        |

## Kapitoly z viktimologie (základy pro právníky)

|                                                                                                           |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>23. Zločin očima oběti.....</b>                                                                        | <b>263</b> |
| Na trestný čin se nedá zapomenout .....                                                                   | 264        |
| Primární viktimizace je boj o přežití .....                                                               | 265        |
| Sekundární viktimizace bolí.....                                                                          | 267        |
| Čas trauma neléčí, pomáhá podpora nejbližších a odborná pomoc.....                                        | 269        |
| <b>24. Latentní oběti zvláště zraňujících trestných činů.....</b>                                         | <b>271</b> |
| Viktimologie k příčinám latence .....                                                                     | 271        |
| Loajalita k pachateli .....                                                                               | 274        |
| Viktimologie k faktorům posilujícím ochotu oběti podat oznámení...                                        | 277        |
| Pozdní hledání pomoci a opožděné oznámení .....                                                           | 278        |
| <b>25. Kontraintuitivní projevy obětí .....</b>                                                           | <b>281</b> |
| Problematika kontraintuitivního chování oběti.....                                                        | 281        |
| Vybrané vzorce kontraintuitivního projevů obětí .....                                                     | 285        |
| <b>26. Posttraumatická stresová porucha aneb Problém psychických<br/>    následků trestného činu.....</b> | <b>293</b> |
| Příklady z praxe .....                                                                                    | 294        |
| Prokazují psychické následky viktimizace skutek? .....                                                    | 297        |
| Varieta psychických následků viktimizace.....                                                             | 299        |
| <b>27. Fenomén zamrznutí .....</b>                                                                        | <b>305</b> |
| <b>28. Oběti sexualizovaného násilí.....</b>                                                              | <b>311</b> |
| Vznik traumatu .....                                                                                      | 312        |
| Trauma znásilnění má různé tváře .....                                                                    | 314        |
| Trauma znásilnění je běh na dlouhé trati.....                                                             | 319        |
| <b>29. Sekundární viktimizace v rodině a blízkém okolí .....</b>                                          | <b>323</b> |
| Destruktivní reakce okolí.....                                                                            | 325        |
| Pozitivní reakce okolí .....                                                                              | 328        |
| <b>30. Oběti masových traumat.....</b>                                                                    | <b>331</b> |
| Viktimizace v důsledku teroristických útoků.....                                                          | 332        |
| Specifika pomoci obětem terorismu.....                                                                    | 336        |
| <b>31. Principy pomoci obětem trestných činů .....</b>                                                    | <b>343</b> |
| Mýty o tom, co pomáhá obětem .....                                                                        | 344        |
| Individuální zájmy a potřeby obětí .....                                                                  | 348        |
| Základní trojčlenka principů pomoci obětem trestných činů .....                                           | 350        |
| Závěr.....                                                                                                | 357        |
| Rejstřík.....                                                                                             | 361        |
| Rejstřík jmenný .....                                                                                     | 373        |